

TENDINȚE DE ACCEPTARE LINGVISTICĂ ȘI IMPACTUL ACESTEIA ÎN LIMBAJUL STANDARD

Inga GALBEN

doctorandă

Școala Doctorală de Studii Umanistice, USM

0000-0002-6162-9545

The proliferation of new technologies, particularly those based on artificial intelligence, has ushered in changes in communication patterns and the speed at which language evolves. English, with its linguistic prestige, has become the lingua franca in the virtual space of private organizations and educational institutions, facilitating the acceptance of diverse forms of communication. Foreign investments have brought new cultures and communication styles, which are often adopted by local organizations. Social networks and online media have also contributed to the evolution of standard language. The advent of open access to artificial intelligence platforms has raised questions about how this technology will influence human life and communication. The aim of this paper is to analyze the key factors driving the change in standard language and the level of acceptance of these changes.

Key-words: *professional communication, language schematization, extralinguistic factors, natural language processing, Artificial Intelligence*

Introducere

Expunerea populației la tehnologiile noi, în special la cele care au la bază mecanisme de inteligență artificială cu acces rapid la resursele globale, care până de curând erau accesibile doar în instituții autorizate, precum bibliotecă, centre de cercetare, centre științifice, a stimulat modificarea modului de comunicare și viteza cu care limbajul standard acceptă modificări. Lucrarea de față are drept scop analiza factorilor cheie de acceptare a modificărilor în limbaj cu exemplificări din domeniul profesional și al tinerilor din mediul online.

Influență unei limbi cu prestigiu lingvistic, datorită trecerii în spațiul virtual al activității organizațiilor private și al instituțiilor de învățământ, a facilitat acceptarea diverselor forme de comunicare, mai mult din comoditate decât din lipsă de cunoștințe. Limba engleză, în condițiile curente ale globalizării, este percepută ca noua lingua franca.

Investițiile atrase din afara țării contribuie la crearea unei culturi și a unei noi forme de comunicare diferite de limbajul formal. Organizațiile cu capital străin sunt influențate de cultura și de limbajul profesional al mediului din care sunt atrase investițiile. Limba de comunicare în asemenea organizații este limba engleză, chiar dacă majoritatea sunt din alte culturi. Observăm în special în mediul online preluarea unui limbaj străin chiar și de organizațiile locale. Inovațiile în domeniul tehnic, competiția privind atragerea de resurse de pe piața locală și internațională schimbă modalitatea de comunicare oficială a companiilor. De exemplu, BC „Moldova-Agroindbank” S.A., o bancă locală, se declară că a adoptat formatul de lucru „agile”. În asemenea medii specialiștii au „meetinguri” în loc de ședințe, au „call-uri” în loc de apeluri, au „deadline-uri” și nu termeni, „stand-up-uri” în loc de ședințe), în pofda faptului că specialiștii acestei organizații sunt angajați din Republica Moldova. (vezi Fig. 4)

Utilizarea pe larg a rețelelor de socializare, migrarea presei din format tipar în format tipar și online au contribuit substanțial la modificarea limbajului standard. Posibilitatea de a interacționa cu autorul unui text public a schimbat mult modalitatea de a scrie. La un text scris într-un limbaj standard autorul textului ar putea să răspundă comentariilor într-un limbaj informal, în funcție de context.

Accesul deschis la platformele de inteligență artificială care imită limbajul uman a trezit curiozitatea publicului și a ridicat semne de întrebare privind dilema: cum va influența accesibilitatea la resursele cu inteligență artificială viața omului și modalitatea de comunicare? Aceste platforme sunt încă la început de drum și cu cât sunt mai utilizate, cu atât mai laconice și mai diverse sunt textele generate de acestea.

Influența inteligenței artificiale

Accesul la platforme de inteligență artificială precum Chat GPT sau LaMDA a generat păreri din partea specialiștilor care susțin că utilizarea

pe larg a acesteia ar putea diminua din calitatea învățământului, pe de o parte; pe de altă parte, utilizarea acestor platforme în diferite limbi, ar putea contribui la păstrarea limbajului standard cu utilizarea corectă a termenilor și respectarea normelor gramaticale.

Aceste platforme sunt antrenate să genereze răspunsuri în cele mai vorbite limbi ale lumii cu prelucrarea unui volum mare de date și generarea de limbaj natural. Pentru a obține o imagine clară a capacității acestor platforme am adresat aceeași întrebare, cu referire la multitudinea de limbi în care poate genera răspunsuri platforma Chat GPT, în limba engleză și în limba română, am primit același răspuns, care, tradus fiind, ar putea fi perceput ca un text scris de un specialist în domeniu. Unele experimente realizate cu utilizarea platformei la testările elevilor de liceu [1] au demonstrat că un text generat de aceste platforme nu putea fi deosebit de către profesori de un text scris de elevi. Am putea să presupunem că aceste platforme pot contribui la păstrarea normelor și a lexicului limbii române, alimentat cu date de utilizatori și de resursele cibernetice. De exemplu, platforma Chat GPT care generează texte în cele mai vorbite limbi ale lumii, inclusiv în limba română. Informația care era inaccesibilă din cauza unei bariere lingvistice a devenit un bun public datorită inteligenței artificiale.

Chat GPT influențează nu doar cursul dezvoltării tehnologiilor informaționale și a procesării informației, ci și a cercetării și a modalității de învățare și exprimare, întrucât această resursă generează texte coerente după adresarea unei întrebări sau generează o analiză a unui text scris de om. [2, p. 12] Însă unii cercetători din domeniul lingvisticii susțin că textele care vor fi generate de inteligența artificială se vor deosebi de cele generate de om datorită caracteristicii de naturalețe marcată de spontaneitate, caracter informal, care este dificil a fi explorat din punct de vedere științific [3, p. 118]. Accesul liber la tehnologiile cu imitarea limbajului uman, care generează rapid un răspuns similar celui generat de om, după părerea unor analiști, ar putea schimba modul de învățare și chiar ar duce la o degradare a învățării și cercetării.

Renumitul lingvist Noam Chomsky a scris de curând într-un articol pentru New York Times despre diferența dintre inteligența artificială și modul în care oamenii gândesc și utilizează limbajul. În articolul său

lingvistul s-a referit la instrumentul renumit și cel mai utilizat, Chat GPT. Acesta este accesibil publicului larg și reprezintă un mecanism de generare a unui text ca urmare a analizei unui volum mare de informație, a identificării unor șabloane și a extrapolării răspunsului celui mai potrivit. Ceea ce cunoaștem deja din lingvistică și filosofie despre rațiunea umană e că aceasta va genera un număr infinit de idei cu puterea limbajului, având acces la informație finită. Ceea ce fac acum tehnologiile bazate pe inteligență artificială și învățare automată, după părerea savantului, este o încercare de a introduce un concept defectuos despre cum funcționează limba și cunoașterea. Mintea umană generează idei având informație limitată, încercând să formeze o părere bazată pe cunoaștere, în timp ce inteligența artificială are nevoie de date infinite pentru a genera un răspuns finit. [4]

Într-un interviu lingvistul a explicat de ce platformele de modelare a limbajului uman cu utilizarea inteligenței artificiale nu reprezintă, pentru moment, un interes intelectual. Acestea funcționează prin colectare de date și prin prelucrarea rapidă a lor. Acest proces nu poate să ne spună nimic despre limbaj și cogniție, nu are nicio legătură cu limbajul și nici cu filosofia. „Este un plagiat. Cu cât mai bun devine, cu atât mai rău este. Se adună terabytes (trilioane de unități de informație) care nu spun nimic despre limbajul uman. Nu are nicio valoare științifică. Deși aceste aplicații sunt foarte utile, noi folosim aceste aplicații ca să ne ajute să comunicăm. Este un sistem care adună un număr astronomic de date și, în fond, este o formă de plagiat.” [5]

Cursul evolutiv al limbajului nu va putea fi prezis de un robot sau de un dispozitiv digital și nici dictat de un set de reguli impuse de om. Ceea ce definește evoluția limbajului și gradul de acceptare în lingvistică este înțelegerea neconvențională între indivizii unei comunități asupra utilizării unor cuvinte. [6] Ceea ce urmărim în acest moment, în special în limbajul tinerilor și în limbajul profesional, este acea preluare a termenilor din limba engleză chiar cu adaptarea acestora la sintactica limbii române (*am multe meetinguri, i-am dat reject*) fără a avea la bază doar necesitatea de comunicare, toți cunosc termenii în limba maternă precum „ședință” sau „a răspuns negativ”/„a respinge”, dar preferă o terminologie străină, aceasta fiind considerată „la modă”.

Platformele de inteligență artificială, pe de altă parte, păstrează terminologia standard la generarea răspunsului chiar dacă întrebarea este pusă cu utilizarea termenilor în engleză. La întrebarea „Ai putea să îmi dai un răspuns de *reject* pentru un candidat care a aplicat la jobul de *developer*?” platforma a tradus termenii din limba engleză în limba română pentru a formula un răspuns: „Sigur, iată un exemplu de răspuns de *respingere* pentru un candidat care a aplicat pentru un job de *dezvoltator*”. (Fig. 1) Unele expresii nu au fost traduse, precum „a aplica pentru un job” care în limbaj standard înseamnă „a candida pentru un post/loc de muncă”. În DEX din 2009, „a aplica” are următoarele sensuri: 1. A pune un lucru pe (sau peste) altul pentru a le fixa, a le uni, a face din ele un corp comun, 2. A pune ceva în practică. Datorită utilizării frecvente cu sensul de „a depune” verbul „a aplica” va fi acceptat și în DEX, precum a fost și cuvântul „job”.



Ai putea sa imi dai un raspuns de reject pentru un candidat care a aplicat la jobul de developer?



Sigur, iata un exemplu de raspuns de respingere pentru un candidat care a aplicat pentru un job de dezvoltator:



Fig. 1. Extras din utilizarea platformei Chat GPT la data de 14 aprilie 2023

Prestigiul lingvistic și alegerea cognitivă

Preluarea termenilor dintr-o altă limbă, adaptarea cuvintelor străine la norme lingvistice a limbii materne, schimbul de cod, amestecul a două sau mai multe limbi într-un singur enunț sunt manifestări ale fenomenului de hibridizare a limbajului standard. Deși utilizarea cuvintelor străine în limbajul standard este considerată o încălcare a normelor lingvistice, totuși există un anumit nivel de acceptare a cuvintelor din limba engleză, în special datorită utilizării frecvente (*job, workshop, team building, online, offline, soft, cash, link, fake*, etc). Unele cuvinte sunt preluate odată cu influența tehnologiilor, altele sunt preluate dintr-o comoditate a exprimării și a utilizării aplicațiilor de comunicare rapidă, care au devenit tot mai ușor utilizabile datorită și funcțiilor incorporate de traducerea instantanee dintr-o limbă în alta.

Alegerea lingvistică pe care o face vorbitorul nu este doar o alegere conștientă, aceasta va depinde și de alți factori extralingvistici, precum cultura, momentul comunicării, cunoștințele pe care le avem despre subiectul discutat. [7, p. 30] Motivarea de a adapta limbajul, cu amestecul termenilor și a schimbului de cod, nu mai este doar necesitatea de a comunica, precum a fost în perioada colonizării; ar putea fi, în primul rând, comoditatea și influența socială. Motivarea actuală de adaptare a limbajului este o alegere conștientă dictată de mediul și momentul comunicării.

În grupuri de interes pe rețelele sociale, care nu țin cont de vârstă, ci mai mult de interesul care îi unește pe utilizatori, la fel sunt utilizate expresii care printr-un acord tacit vor fi acceptate și preluate în formă de joacă sau pentru a facilita căutările ulterioare a informației.



Anastasia Komleva

September 17, 2022 · 🌐

...

Ultimul long run înainte de [Chisinau Big Hearts Marathon 2022](#)

Apa în Nistru verificată, încă se poate de scaldat! 🌊🌊🌊🌊

Fig. 2. Sursă: [Facebook.com/groups/RunMoldova](https://www.facebook.com/groups/RunMoldova)



Luiza Pavel

February 16, 2022 · 🌐

...

Hello comunitate creativa de [HRJsti](#),

Am mai multe posturi tehnice pentru care recitez, în special programatori. Este clar că acești profesioniști sunt bombardati zilnic pe LinkedIn cu oferte astfel încât nu mai pierd timpul să citească mesajul, este foarte greu să ajungi la ei (cea mai rapidă variantă ar fi printr-o recomandare directă din câte am văzut).

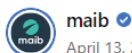
Totuși, ce alte metode ați descoperit să funcționeze astfel încât să stărniti interesul acestor candidați?

Cineva îmi spunea de mesaje video personalizate - mi se pare destul de solicitant ca și timp alocat - dacă [targetezi](#) să zicem un [pool](#) de.. 20-30 profile. ("Hey, Alexandru! am găsit profilul tău și se potrivește perfect cu rolul pentru care recitez acum!"...etc)

Putem să facem puțin brainstorming și să ne ajutăm reciproc? 😊

Va multumesc celor care își doresc să se implice, camarazilor de suferință! :))

Fig. 3. Sursă: [Facebook.com/groups/HRHub](https://www.facebook.com/groups/HRHub)



maib April 13, 2022

...

maib avansează pe calea #agile, iar primele echipe de front runneri au fost deja create, urmând timp de o lună să fie implicate în traininguri intensive alături de experți și coach internaționali, iar din luna mai – să porceadă la activitatea nemijlocită în stil agile.

De ce agile?

Giorgi Shagidze, Președintele maib:

"Lumea se schimbă cu o viteză amețitoare și e firesc să ne schimbăm și noi pentru a fi competitivi nu doar astăzi, dar și în viitor. Pornind de la cele mai bune practici internaționale, am luat decizia de a implementa agile în maib. Băncile de succes din lume au implementat deja sau sunt în proces de implementare a agile, schimbând formatul tradițional în unul modern, inovator, care permite să răspundem rapid și proactiv așteptărilor clienților noștri și să păstrăm ritmul cu dezvoltările pieței. Ponderea creditelor și a altor produse maib contractate online este în continuă creștere.

Clienții noștri migrează în online și vom dezvolta pentru ei produse care să le facă viața mai simplă, mai bună și mai mobilă, având o abordare agile. Le doresc mult succes primelor echipe care urmează să își transforme modul de lucru în unul agile și le felicit pentru că sunt deschizătorii de drum ai acestui proces complex de transformare".

Fig. 4. Sursă: <https://www.facebook.com/search/top/?q=maib%20goes%20agile>

Limbaajul online ca inepuizabilă sursă de „cuvinte”

O sursă interminabilă de modificare a limbajului standard este mediul online, care extinde, pe măsura dezvoltării canalelor de comunicare, formele de modificare a limbajului. Unele expresii care la început erau utilizate cu scop de a reduce din costurile de comunicare în scris prin mesaje, au devenit atât de utilizate, că sunt percepute ca normă în comunicarea online. Modificările pe care le fac utilizatorii în textele din mediul online sau în mesajele de comunicare rapidă sunt adesea o formă de joacă.

Cele mai frecvente forme de schematizare a limbajului din mediul online au drept scop înlocuirea/imitarea comunicării informale și a transmiterii emoțiilor prin intermediul unor semne (emoticoane), ca să redea atitudinea emitentului odată cu mesajul scris. O mare parte din limbajul schematizat este importat din limba engleză sau trece prin schematizare după modelul limbii engleze. [8, p. 71] Au fost create și dicționare sau liste cu prescurtările din mesaje atât din limba engleză, cât și din limba română pentru a conveni la aceeași utilizare și percepție. [9]

1. Omiterea consoanelor: bn (bine), vb (a vorbi), cnv (cineva), msg (mesaj); app (apropo), imd (imediat), km (cam);
2. Înlocuirea literelor cu cifrele și semne: 121 (unu la unu), 4 (din engleză „for” - pentru), l8r (later - pe mai târziu), v2 (voi doi);
3. Abrevieri: nb (noapte bună), npc (nu ai pentru ce), cf (ce faci?), cmz (ce mai zici?) etc.

Prescurtările, îmbinarea literelor cu cifrele, introducerea elementelor grafice în mesaj ar trebui tratate ca o formulă integrală fără a fi scoase din context, întrucât aceeași reprezentare ar putea avea sensuri diferite în context diferit: km (cam) dacă este scos din context ar însemna kilometri, pc (pentru ce) ar putea fi o abreviere pentru „personal computer” (calculator/computer). Mesajele instantanee cu utilizarea elementelor grafice și fără spații sunt ca o „o formulă chimică care nu este destinată vorbirii orale”. [10, p. 54]

Unele expresii ajung totuși în vorbirea orală, în special cele mai utilizate expresii din limba engleză, o limbă cu prestigiu lingvistic. Cuvinte care nu au nicio valoare informațională sunt utilizate pentru a confirma o părere sau a exprima o atitudine. Expresia „lol” (laughing out loud – râd în gura mare) este utilizată ca reacție fără a râde sau a manifesta amuzament. În conversație „idk” (I don’t know – eu nu știu) adesea este însoțit de strângerea din umeri, semn al nedumeririi sau neștiinței. La sfârșitul unei conversații, în loc de rămas bun interlocutorul va spune „pup”, semnul care este utilizat în conversațiile online. Aceste expresii în conversațiile din mediul online au scopul de a exprima o emoție, de a compensa lipsa exprimării nonverbale.

Înlocuirea literelor cu cifre sau semne grafice, logogramele sau abrevierile au fost utilizate la început în textele scurte transmise prin mesaje. Cu cât era mai mic ecranul, cu atât ingeniozitatea oamenilor era mai mare, la fel și dorința de a transmite un mesaj complet cu utilizarea a cât mai puține semne. Omiterea vocalelor, înlocuirea unor litere cu semne sau cifre, dar care să rămână inteligibile ajung să treacă din simplul mod de comunicare într-o formă ludică de utilizare a limbii. Sunt lansate concursuri de compunere în stil de text pentru mesaj telefonic. [10, p. 17] Renumita editura „The Guardian” a lansat un concurs de poezie ai cărui câștigători au scris poezii cu încălcarea

normelor lingvistice, scopul fiind însă originalitatea și inteligibilitatea textului.

În mediul profesional sunt adesea utilizate expresii „ping me” (dă-mi de știre), FYI (for your information / spre a vă informa); EOD (end of the day / la sfârșitul zilei); afaik (as far as I know / din câte știu); btw (by the way / apropo); pls (please / te rog) chiar de către vorbitori ai limbii române în conversațiile oficiale. Aceste expresii au fost împrumutate și acceptate la fel de ușor precum au fost și cuvintele „computer” și „pizza”. Deși aceste cuvinte au intrat în limbă odată cu obiectul, expresiile din limba engleză au avut o altă motivare să-și facă loc în limbaj.

Concluzii:

Mediul online a devenit o sursă interminabilă de modificări a limbajului standard. Utilizatorii înlocuiesc cuvintele cu abrevieri, simboluri și imagini pentru a transmite emoții și a reduce costurile și efortul. Deși schimbările erau limitate la anumite canale de comunicare, totuși aceste modificări, datorită utilizării frecvente, au ajuns și în comunicarea orală. Tendințele de evoluție, conform unor cercetări în domeniul sociolingvisticii, al psiholingvisticii și al lingvisticii cognitive sugerează că acest limbaj va reflecta nevoile vorbitorilor, contextul cultural și se va adapta mediului tehnologic.

Referințe bibliografice:

1. Website: Euronews, “Euronews Romania,” [Online]. Disponibil: <https://www.euronews.ro/articole/experiment-the-cube-ce-nota-ia-chat-gpt-4-la-simularea-evaluarii-nationale-la-lim>.
2. SKRABUT, S., 80 Ways to Use ChatGPT in the Classroom, Stan Skrabut Ed.D., 2023.
3. CRYSTAL, D., Let’s Talk, Oxford: Oxford University Press, 2020.
4. CHOMSKY, N., ROBERTS I., WATUMUL, J., «New York Times,» 08.03.2023. [Online]. Disponibil: https://www.nytimes.com/2023/03/08/opinion/noam-chomsky-chatgpt-ai.html?unlocked_article_code=JND0mZDMSBrVBioMKT7

TGvj814qi4oWObNY19P7AkLGTDIoOSP_rqCgcV2CkT-TaWLJ2TXnmScTHvh1ePy8URx2fU2qkqt1PGIPOSB-N0u4ggnmQCzKu_mZ0nlmgJfxjthoSs118LXRmY2ffaiG-kD6WY3csfvlwqm2q. [Accesat la 26.3.2023].

5. Teacher Development Webinars, «youtube.com, Noam CHOMSKY - Advances in AI: ChatGPT | Human Brain, 2.2023. [online] Disponibil: <https://www.youtube.com/watch?v=-nmr5jxp37k>. [accesat la 21.4.2023].
6. SHAPIRO, J., „Youtube, Language and Progress: A Conversation with Steven PINKER and John McWORTHER,” 8.12.2018. Disponibil: <https://www.youtube.com/watch?v=NeHW0MJSxMs&t=1461s>. [Accesat la 22.02.2023].
7. MARIAN, V., The Power of Language, New York: Dutton, 2023.
8. UNGUREANU, E., «Limba noastră cea on-line de toate zilele», Akademos, p. 70, martie 2010.
9. «Studentpenet.ro,» [Online]. Available: <https://studentpenet.ro/prescurtari-mesaje-si-email-afla-ce-inseamna-toate-abrevierile-folosite-de-tineri/>.
10. CRYSTAL, D., Txtng: The Gr8 Db8, New York: Oxford University Press, 2009.